

ایبیر داری دار کا کھار
عجمی و انشا در او مد

با دیباچہ فقیہ نواندیش
آیت اللہ دکتر سید مصطفیٰ محقق داماد

گردآورندگان:

دکتر حسین کریمی - مہدی شریفی

[وکلای پایہ یک دادگستری]

۹ سالہ بچہ، ویرجینیا کی ریور سائڈ ہائی اسکول میں تعلیم حاصل کر رہا ہے۔

www.dallemat.it

ပြည်သူ့ပြောဆိုရေးရာ

[illegible]

۳۳۲۸۱۱۳۵-۱۳۵ | تالیف: ...
۳۳۴۴۱۴۱ | تالیف: ...
۳۳۴۴۱۴۱ | تالیف: ...
۳۳۴۴۱۴۱ | تالیف: ...
۳۳۴۴۱۴۱ | تالیف: ...
۳۳۴۴۱۴۱ | تالیف: ...

(تلفون) ۰۱۱ ۸۱۶ ۸۱۶ واحد ۱۱۶ طبقه ۱۱۶
 دفتر مرکزی: قزوین، خیابان امام، پلاک ۱۱۶
 (۰۱۱ ۸۱۶ ۸۱۶) Info@dalliemar.ir
 (۰۱۱ ۸۱۶ ۸۱۶)

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁ ရက်နေ့

فهرست مطالب

دباجه فقیه نواندیش، آیت الله دکتر سید مصطفی محقق داماد.....	۱۵
مقدمه.....	۱۹
اختصارات.....	۲۱
قانون آیین دادرسی دادگاه های عمومی و انقلاب در امور مدنی/ ۲۳	
کلیات.....	۲۵
باب اول - در صلاحیت دادگاه ها.....	۲۷
فصل اول - در صلاحیت ذاتی و نسبی دادگاه ها.....	۲۷
فصل دوم - اختلاف در صلاحیت و ترتیب حل آن.....	۲۹
باب دوم - وکالت در دعاوی.....	۳۱
باب سوم - دادرسی نخستین.....	۳۶
فصل اول - دادخواست.....	۳۶
مبحث اول - تقدیم دادخواست.....	۳۶
مبحث دوم - شرایط دادخواست.....	۳۶
مبحث سوم - موارد توقیف دادخواست.....	۳۷

۳۸	مبحث چهارم - پیوستهای دادخواست
۳۹	فصل دوم - بهای خواسته
۴۰	فصل سوم - جریان دادخواست تا جلسه رسیدگی
۴۰	مبحث اول - جریان دادخواست
۴۱	مبحث دوم - ابلاغ
۴۵	مبحث سوم - ایرادات و موانع رسیدگی
۴۷	فصل چهارم - جلسه دادرسی
۵۰	فصل پنجم - توقیف دادرسی و استرداد دعوا و دادخواست
۵۱	فصل ششم - امور اتفاقی
۵۱	مبحث اول - تأمین خواسته
۵۱	۱- درخواست تأمین
۵۳	۲- اقسام تأمین
۵۵	مبحث دوم - ورود شخص ثالث
۵۶	مبحث سوم - جلب شخص ثالث
۵۷	مبحث چهارم - دعوی متقابل
۵۸	مبحث پنجم - اخذ تأمین از اتباع دولتهای خارجی
۵۹	فصل هفتم - تأمین دلیل و اظهارنامه
۵۹	مبحث اول - تأمین دلیل
۶۰	مبحث دوم - اظهارنامه
۶۰	فصل هشتم - دعاوی تصرف عدوانی، ممانعت از حق
۶۵	فصل نهم - سازش و درخواست آن

۶۵	مبحث اول - سازش
۶۶	مبحث دوم - درخواست سازش
۶۷	فصل دهم - رسیدگی به دلایل
۶۷	مبحث اول - کلیات
۶۸	مبحث دوم - اقرار
۶۹	مبحث سوم - اسناد
۶۹	الف - مواد عمومی
۷۱	ب - انکار و تردید
۷۲	ج - ادعای جعلیت
۷۳	د - رسیدگی به صحت و اصالت سند
۷۴	مبحث چهارم - گواهی
۷۸	مبحث پنجم - معاینه محل و تحقیق محلی
۷۹	مبحث ششم - رجوع به کارشناس
۸۲	مبحث هفتم - سوگند
۸۶	مبحث هشتم - نیابت قضایی
۸۷	فصل یازدهم - رأی
۸۷	مبحث اول - صدور و انشاء رأی
۸۸	مبحث دوم - ابلاغ رأی
۸۸	مبحث سوم - حکم حضوری و غیابی
۸۹	مبحث چهارم - واخواهی
۹۰	مبحث پنجم - تصحیح رأی

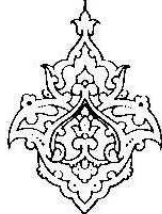
۹۱	مبحث ششم - دادرسی فوری
۹۴	باب چهارم - تجدیدنظر
۹۴	فصل اول - احکام و قرارهای قابل نقض و تجدیدنظر
۹۴	فصل دوم - آرای قابل تجدیدنظر
۹۵	فصل سوم - مهلت تجدیدنظر
۹۶	فصل چهارم - دادخواست و مقدمات رسیدگی
۹۹	فصل پنجم - جهات تجدیدنظر
۱۰۲	باب پنجم - فرجام خواهی
۱۰۲	فصل اول - فرجام خواهی در امور مدنی
۱۰۲	مبحث اول - فرجام خواهی و آرای قابل فرجام
۱۰۳	مبحث دوم - موارد نقض
۱۰۵	مبحث سوم - ترتیب فرجام خواهی
۱۰۸	مبحث چهارم - ترتیب رسیدگی
۱۰۹	مبحث پنجم - مهلت فرجام خواهی
۱۱۰	مبحث ششم - اقدامات پس از نقض
۱۱۲	مبحث هفتم - فرجام تبعی
۱۱۳	فصل دوم - اعتراض شخص ثالث
۱۱۵	فصل سوم - اعاده دادرسی
۱۱۵	مبحث اول - جهات اعاده دادرسی
۱۱۶	مبحث دوم - مهلت درخواست اعاده دادرسی
۱۱۶	مبحث سوم - ترتیب درخواست اعاده دادرسی و رسیدگی

فهرست مطالب || ۹

۱۱۹.....	باب ششم - مواعد
۱۱۹.....	فصل اول - تعیین و حساب مواعد
۱۲۰.....	فصل دوم - دادن مهلت و تجدید موعد
۱۲۱.....	باب هفتم - داوری
۱۳۱.....	باب هشتم - هزینه دادرسی و اعسار
۱۳۱.....	فصل اول - هزینه دادرسی
۱۳۱.....	فصل دوم - اعسار از هزینه دادرسی
۱۳۴.....	باب نهم - مطالبه خسارت و اجبار به انجام تعهد
۱۳۴.....	فصل اول - کلیات
۱۳۵.....	فصل دوم - خسارات
۱۳۵.....	فصل سوم - مستثنیات دین
۱۳۷.....	سایر مقررات:

آراء وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور/۱۳۹

۱۴۱.....	فهرست آراء وحدت رویه هیأت عمومی دیوان عالی کشور
۱۴۵.....	۱- کلیات
۱۴۶.....	۲- صلاحیت
۱۵۹.....	۳- ابلاغ
۱۶۰.....	۴- وکالت
۱۶۲.....	۵- کارشناسی
۱۶۲.....	۶- تجدید نظر
۱۶۳.....	۷- فرجام خواهی

دیباچه فقیه نواندیش، آیت‌الله دکتر سید مصطفی محقق داماد

نه هر که چهره برافروخت دلبری داند

نه هر که آینه سازد سِکندری داند

نه هر که طُزِفِ کُله کج نهاد و نُنْد نشست

کلاه داری و آیینِ سروری داند

به قَد و چهره هر آنکس که شاهِ خوبان شد

جهان بگیرد اگر دادگستری داند

«حافظ»

۱- آیین دادرسی مدنی قواعد و دستوراتی است که تشریفات دادرسی را تنظیم می‌کند. لذا این‌گونه مقررات را از دسته حقوق تشریفاتی (Procedural Law) در مقابل حقوق ماهوی (Substantial Law) دانسته‌اند. این قواعد و مقررات، دادرسی را از آغاز تا انتها همراهی می‌نماید. تجربه زیسته بشر خردمند به این نتیجه رسیده که به‌طور قاطع می‌توان گفت که بدون این قواعد تشریفاتی آمره، شفاف و اجرائی، احقاق حقوق ماهوی که در معرض انکار قرار دارد، امکان‌پذیر نیست. تشریفات که باید از طرف ارباب رجوع در مقام مراجعه به دادگاه‌ها برای دادخواهی و همچنین از طرف دادگاه‌ها درباره آن‌ها رعایت بشود.

۲- مخاطب این مقررات تنها قضات و طرفین دعوی نیستند، بلکه هر

شخص. اعم از حقیقی و حقوقی. که به نحوی با دادرسی ارتباط می‌یابد، خواهان، خوانده، قضات محاکم و اشخاص وابسته به آن‌ها در امر در جریان دادرسی از بدو امر تا خاتمه رسیدگی دادگاه و صدور حکم مکلف به رعایت هستند.

۳- به نظر نگارنده اگر ادعا کنیم که بهترین و زیباترین هدیه‌ای که اندیشه «حقوق بشر» و به دنبال آن «حقوق شهروندی» به بشریت در قرن معاصر اهدا نموده، و مفیدترین ثمره‌ای که این شجره مثمره تحویل جوامع انسانی داده، آیین دادرسی، اعم از مدنی و کیفری است، گراف نگفته‌ایم. زیرا در سایه این مقررات است که برای انسان‌ها حقوق، جان و مال و نوامیشان را تأمین می‌کند و آن را مصون از تعرض می‌سازد. انسان‌ها مطمئن می‌شوند که اولاً کسی به حقشان تعدی و تجاوز نمی‌کند و اگر کرد هیچ مرجعی مطلق العنان نیست که با دست باز و بدون هرگونه قیدوبند هرچه بخواهد تصمیم بگیرد. به موجب آیین دادرسی کیفری است که انسان‌ها مطمئن می‌شوند که مادام که جرمی مرتکب نشوند هیچ شحنة و داروغه‌ای به سراغ آنان نخواهد آمد و اگر نستجیر بالله متهم و یا مرتکب جرمی شوند، متهم و یا مرتکب حقوقی لازم‌الرعایه دارد و مراجع تصمیم‌گیرنده ولایت مطلقه ندارند تا هرگونه بخواهند رسیدگی کنند و هرگونه مایل باشند تصمیم بگیرند، و به هرگونه مجازات محکوم کنند. آیین دادرسی مدنی موجب فراهم ساختن امنیت اقتصادی و رواج بازار و داد و ستد و تأمین مالکیت می‌گردد.

۴- جامعه بشری اعمال زشت و کریه قدرت‌های خودکامه گذشته را نسبت به شهروندان فراموش نکرده است. زمانی که برای مفهوم «حق» جایگاهی نبود. هرچه بود تکلیف بود، قدرت مطلقه حق حاکمان بود و مردم صرفاً مکلف به تکالیف مختلف و در رأس همه اطاعت مطلق از اراده حاکمان بودند.

۵- مبحث قضاء و دادرسی در منابع فقهی ما از زیباترین و انسانی‌ترین ابواب فقه اسلامی است، و تمام این مبحث مبتنی بر اصل مهم «دادرسی عادلانه» متخذ از قرآن مجید است که خطاب به انسان‌ها فرمود: **إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا**